

Hemmascouting

Möte 6

Elden



Nykterhetsrörelsens
Scoutförbund

Introduktion

Lynn och Berfin hade massor med bra idéer på hur de skulle protestera mot nedskräpningen i skogen. Nu när Lynn hade fått ny energi och bra hjälp av Berfin kände hon sig inte lika uppgiven över glasflaskan längre, för hon visste hur hon kunde göra sin röst hörd och få andra att bry sig om hennes åsikter. Någon annan som gjorde sin röst hörd var Lynns mage som kurrade högljutt. Hon var förfärligt hungrig och plötsligt mindes hon vart hon var på väg.

– Just det, sa Lynn till Berfin, jag ska ju till Boel på middag. Vill du följa med?

– Vem är Boel, undrade Berfin.

– Det är min kompis bävern, svarade Lynn. Hon hade lämnat ett hemligt meddelande till mig imorse och bjudit mig på middag ikväll. Jag har försökt ta mig till bäverboet hela dagen men det var svårare än jag trodde. Hade jag inte träffat dig och några andra nya kompisar i skogen hade jag nog fortfarande stått vid lodjursklippan och försökt förstå det där meddelandet.

– Ja, allt blir så mycket lättare tillsammans, sa Berfin. Men var är alla de andra du träffat i skogen idag? Borde inte de också följa med på middag?

– Det har du rätt, de borde ju också vara med på middagen, sa Lynn. Men jag var så ivrig att komma fram till Boel att jag inte tänkte på att bjuda med dem.

Lynn skämdes för att hon inte bjudit med de andra djuren till Boel men Berfin försäkrade henne att det var lätt ordnat. Och innan Lynn visste ordet av hade Berfin kallat på posttranan Ture, som genast flugit iväg med inbjudningarna. Lynn och Berfin började gå mot bäverboet och efter bara en kort promenad kände Lynn igen sig. Äntligen var hon framme! Lite längre fram såg hon Boel, som just höll på att gnaga ner ett stort träd. Lynn tog med sig Berfin och gick närmre.

– Hej Boel, sa Lynn.

Bävern avbröt sitt gnagande och kom fram till de två gästerna.

– Välkomna, sa Boel och gav Lynn en kram. Sen tittade hon nyfiket på Berfin.

– Det här är Berfin, sa Lynn. På vägen hit lärde jag känna henne och några andra djur som på olika sätt har hjälpt mig i skogen idag. Jag bjöd med dem hit till dig, hoppas att det är ok?

– Toppen, sa Boel. Jag har förberett för en stor härlig eld och tänkte att vi ska grilla sen. Det blir bara ännu trevligare om vi är fler.

– Vadå eld, undrade Lynn.

– Jag har precis lärt mig hur man gör eld och det är helt fantastiskt. Jag ska visa er! Fler djur började dyka upp vid bäverboet och snart var de alla engagerade i att göra upp elden. Vilken härlig avslutning det skulle bli på en lång och spännande dag tänkte Lynn.

Elden

Att kunna göra upp eld och hålla den levande är en viktig scoutkunskap.

Men elden är viktig ur många perspektiv – den håller dig varm, du kan laga mat och känna trygghet. Elden skapar både fantastisk stämning och ger skön värme. Den blir en härlig

samlingspunkt för både stora och små, och varför inte passa på att grilla korv, pinnbröd eller något annat gott när elden blivit till glöd.

En eld behöver syre, bränsle och värme för att kunna brinna. Tar man bort något av det så blir det ingen eld.

Men det är inte bara vad elden behöver du behöver tänka på när du eldar – du behöver också tänka på säkerhet! Elden kräver mycket stor försiktighet och respekt. En eld ska bara göras på platser där det är tillåtet, och aldrig när det råder eldningsförbud. Det spelar ingen roll om du som eldar tycker att du är en van och erfaren eldare eller har god uppsikt över elden. Ett eldningsförbud ska alltid respekteras, av alla!

En säker eld placeras på grus eller sandmark, och avgränsas med stenar och grus under samt en ring av stenar runt om. Tänk på att inte placera elden på eller intill en berghäll, inte på torvmark eller på mossor. Du ska inte heller elda nära träd, stubbar eller torrt gräs.

När man eldar är det väldigt viktigt att ha en hink vatten nära! Börjar det brinna i gräset bredvid, i någons kläder eller när du ska lämna elden är det viktigt att du kan släcka ordentligt.

Viktigt!

Innan du går ut och eldar – kolla **ALLTID** information om brandrisk eller eldningsförbud! Den informationen kan du hitta på kommunens och länsstyrelsens webbplats eller hos kommunens räddningstjänst.

Elden ska du alltid släcka med mycket vatten. Håll på vatten och rör om i askan tills det har slutat ryka och du med handen kan känna att det har svalnat. Har du eldat på marken och inte i en fast eldstad är det viktigt att du också återställer plasten så att det inte syns att det varit en eld där.

Gör en eldpåse

Bär med dig dina eldmarkverktyg ut i skogen! Med en eldpåse har du din egen verktygslåda för att enkelt kunna göra upp en eld. Du bestämmer själv vad den ska innehålla, men vanliga saker att ha i sin eldpåse är: tändstickor, tändare, braständare, eldstål, fnöske osv.

Att göra en egen eldpåse är enkelt, och den kan se ut på många olika sätt. Kanske är det en vanlig plastpåse, en vattentät packpåse eller en påse du pysslar ihop av en läderbit och snören. Gör var sin eldpåse som ni kan packa ner i ryggsäcken och ta med er när ni ska göra upp en eld nästa gång.

Du behöver:

- **Tändstickor**

Det är viktigt att hålla tändstickor torra! Det kan man antingen göra genom att packa dem i en vattentät påse, eller använda sig av en tom plastburk tex en filmburk. Tändstickorna förvaras i burken, och plånet klipps av från tändsticksasken och klistras fast i locket. Det gör att fukten hålls ute. Vill du vara extra säker kan du doppa huvudet på tändstickorna i stearin.

- **Braständare**

Att göra sina egna braständare är lätt. De kan se ut på olika sätt men oftast gör man dem genom att doppa till exempel rullat tidnigspapper, äggkartonger eller kottar i smält stearin. När du gör din braständare kom ihåg att stearin alltid ska smältas i vattenbad!

- **Tände**

Kan vara en bit näver, töre (kåddrik furuved) eller en tampong.

(En tampong är väldigt bra att göra upp eld med. Dessutom ligger den i en vattentät plastförpackning innan du öppnar den. Skala bort plasten och ”rugga” upp tampongen så mycket som möjligt innan du lägger den i ett ”fågelbo” av knaster (torra grankvistar), näver eller späntade stickor. Den torra tampongen tänds lätt med både tändstickor, eldstål osv.)

Gör en eldstad

Att bygga en eldstad är det bästa att öva på när man behöver en eldstad, då känns och är det på riktigt. Bygg eldstaden på en plats där det är öppet och inte finns någon risk att gräs, buskar eller nedhängande grenar tar eld. Leta upp stenar att bygga med. Sten till eldstaden går ofta att hitta vid strandkanten, under rotvältor eller i marken, beroende på hur den är. Lägg sedan tillbaka stenarna där de togs när ni river eldstaden.

Bygg eldstaden med grus eller stenar som placeras tätt ihop så att de täcker marken. Dessa kommer du sedan att elda ovanpå. Placera sedan en ring av stenar runt om för att minska risken för spridning. *(Många som bygger eldstäder gör det genom att lägga stenar i en ring för att elden inte ska sprida sig åt sidorna, och ibland eldas det i en grop som grävts i marken. Dessa sätt förstör marken och det blir risk för rotbrand.)* Att bygga eldstad är att lägga pussel utan givna bitar. Eldstaden bör vara cirka 10-15 centimeter hög. Hur stor den ska vara beror på hur stor elden ska vara. Börja med att lägga de stora stenarna tätt ihop. Vrid och vänd så att man hittar den stabilaste och tätaste lösningen. Täta sedan gliporna med mindre stenar. Eldstaden byggs med fördel så att den sluttar lätt in mot mitten. Då är risken mindre för att glöd trillar utanför och ner på marken.

Tips!

Har du inte tillgång till natur eller plats där du kan bygga en eldstad anpassa aktiviteten efter era förutsättningar. Kanske kan ni bygga en provisorisk med hjälp av stenar och en ugnsplåt. När man gör en lite mindre eld kan en ugnsplåt vara alldeles lagom att elda på. Tänk på att lyfta upp den lite från marken bara. Eller så kanske ni kan hitta en befintlig eldplats i närheten och gå vidare till nästa aktivitet.

Tänd en lägereld och gör fika

Börja alltid med att samla ihop tillräckligt med ved så att det räcker för hela eldningen. Ofta är man alldeles för ivrig på att få igång elden så att när man väl fått igång en låga har man inte tillräckligt mycket med bränsle till elden för att den ska överleva. Tänk på att det behövs ved och torra pinnar i olika storlekar för att kunna mata elden med brännbart material i precis rätt storlek efterhand som lågorna ökar i storlek.

När du ska tända en eld ska du börja med att tända det mest lättantändbara först. Det kan vara fnöske, knaster, tidningspapper eller exempelvis en tampong. Fortsätt sedan med spån, späntade stickor och bygg vidare med pinnar och kluvna vedbitar. Först när det blivit tillräckligt varmt i brasans mitt (då glödbädden ger tillräckligt mycket värme) kan du lägga på oklurna vedbitar och hela stockar.

Det kan vara bra att blåsa på elden så att den får mer syre. Blåser du för hårt kan du dock blåsa ut den. Så testa dig fram till vad som är lagom hårt och vart på lågan/glöden man ska blåsa. Du kan antingen tända med tändstickor, tändare eller ett tändstål som du skapar gnistor med som hamnar i något lättantändligt.

Kom ihåg!

Ha alltid vatten med dig när du eldar. Tänk på att du måste släcka elden ordentligt efteråt, med minst en rejäl hink vatten. Värmen finns kvar länge efter att det syns några lågor.

Videotips: Hur gör man upp en eld?

Videon finner du här https://youtu.be/-hXXMJP_gBo

Nu har ni gjort upp en eld. Nu är det dags för fika!

Recept**Pinnbröd ca 10 st**

- 4 dl vetemjöl
- 1,5 dl vatten
- 1 krm salt
- 2 krm bakpulver

Gör så här:

Blanda de torra ingredienserna, häll i vatten och blanda till en deg. Gör långa ormar av degen och rulla runt grillpinnar. Grilla över glöden. När brödet inte längre är kladdigt och lossnar lätt från pinnen är det färdigt.

Vill du ha lite matigare – vira degen runt en grillkorg som du grillar samtidigt som pinnbrödet.

Vill du ha det lite sötare – pensla med smält smör eller olja och rulla i en blandning av strösocker och kanel så har du ett kanelbullepinnbröd.

Skabelucker (krabbelurer) ca 25 st

- 2 ägg
- 1,5 dl socker
- 2,5 dl mjölk
- 4,5 dl mjöl
- 2tsk bakpulver
- 1 tsk vaniljsocker
- Smör att steka i
- Socker att vända i

Gör så här:

Blanda socker, mjöl, bakpulver och vaniljsocker. Vista ner mjölken till en slät

smet. Stek skabbeluckerna i stekpanna över eld eller i stormkök. När de är färdiga vänd dem i socker och njut.

Hajkbomb

Den enklaste av maträtter som tillagas i ett folieknytte direkt i glöden. Vik ett ark folie dubbelt så att det blir lite tjockare och grunda med olja så att ingredienserna inte bränner fast. Sedan är det bara att fylla på med sånt du tycker om och avsluta med salt, peppar och kryddor efter önskemål. Stäng knytet och lägg det i glöden.

Om du använder kött eller kyckling bör det vara tillagad innan och även potatisen bör vara förkokt för att bli klar samtidigt som de andra blir varmt.

Exempel på saker som kan passa i hajkbomb: potatis, sötpotatis, rotgrönsaker som tex. morötter och palsternacka, kål som tex vitkål, blomkål och broccoli, lök, paprika, majs, ärtor, svamp, fisk, köttbullar/ kassler/tillagad kyckling

Hajkbanan

Den klassiska hajkbananen är perfekt när elden börjar falna! Skär en skåra i bananen (med skalet på) och fyll med en god choklad som du gillar. Lägg i glöden och vänta tills chokladen smält och bananen blivit mosig. Njut!

Smores

Grilla marshmallows. När marshmallown har fått färg och är genomvarm, akta det blir varmt! Lägg den och en chokladbit mellan två kex, exempelvis Mariekex eller Digestivekex. Varsågod och ät!

Vad brinner bäst

1. Låt alla samla in kottar, olika träslag, barr, knaster (det som man hittar under granar, brinner mycket bra!). Är det blött ute så samla in pinnar och grenar. Ta bort barken på några och se om det brinner olika bra. Samla ihop olika trämaterial alternativt köp ved i olika materia.
2. Fundera innan vad ni tror kommer att brinna bra. Testa att elda det! Vilket var lätt att tända, vad gav mycket rök, vad gav inte rök och vad brann längst?

Att tänka på:

- Gör små eldar och elda i stek- eller ugnspannor så lämnar ni inga spår efter er.
- Säkerheten!
- Släck noggrant efter er. Ha alltid en hink vatten till hands.

Material

- Tändstickor
- Ved
- Trämaterial av olika slag (hittas i naturen)
- Vatten
- Eventuellt bitar av tyg, fleece etc.

Mer utmaning

Utveckla med att testa udda saker som en lite bit t-shirt eller fleece. Vad händer när kläder börjar brinna? Har ni något trasigt tält? Klipp några bitar och elda – tydligt exempel på varför man inte vill elda nära sitt tält. Testa fleece, tältduk, en gammal gore-tex-jacka!